

# KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.  
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:  
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,  
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.  
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g  
Za Jugoslavijo  
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

## Ljubi svoj narod!

Človek je rojen iz družine in raste v družini kot mladika na deblu. Toda družina ne more človeku nuditi vseh dobrin, ki so potrebne, da se človek razvije. Kakor drevo srka iz tal in zraka in sonca žive sokove, tako srka družina iz naroda in Cerkve mnogo življenske moči. Zakaj družina zajema važne duševne dobrine, ki jih deli svojim članom, iz morja narodne kulture: jezik, pesem, knjiga, običaj, šega, noša, izrazito duševne lastnosti kot poštenje, varčnost i. dr., vse to hrani narod in družina zajema iz njega kot iz zakladnice. Prvi namen naroda je torej, da podpira poedinčevu rast in tako dopolnjuje nalogo družine.

Narod pa ne posreduje samo duševnih dobrin. Človek, ki je vso mladostno dobo zajemal iz kulturne zakladnice svojega naroda, ki se je izobraževal v domačem jeziku, v njegovem nramnem življenskem gledanju, izražal svoje veselje in svojo žalost v domači pesmi, se poglobljeval v zgodovino, trpljenje in rast domačega rodu, spoznaval ozemlje, ljudi, stanove, selišča, kmetijstvo, industrijo, obrt domačega naroda — tak človek se počuti srečnega in bo razvijal svoje sile predvsem na domači zemlji. Kakor rodi palma le v vročem podnebnju in le borno zeleni v hladnejšem ozračju, tako se iz naroda vzrasli človek more razvijati, rasti in uspešno delati zase, za svojo družino in za skupnost, predvsem sredi domačega naroda. Dobrine, ki jih narod posreduje posamezniku in družini, so velike gospodarske važnosti, ker usposobijo iz naroda vzrastlega človeka, da razvije svoje gospodarske sile predvsem na ozemlju domačega naroda. Če pa je človek prisiljen iskati kruha v tujini, bo vedno zadel na velike težkoče in le redko si bo mogel prisvojiti jezik in duševnost tujega naroda v toliki meri, da bi mogel s polnim uspehom razviti svoje sile. Zato so izseljenci v tujini navadno le delavci najnižje stroke, rokodelci in težaki. In če izseljenec tudi obogati, pot do vplivnih družabnih mest mu ostane zaprta.

Narod je torej od Boga ustvarjen za to, da posreduje poedinca in družinam zaklad svojega duševnega življenja, da zamorejo razviti svoje notranje in gospodarske sile in se polno razrasti.

Zato ima vsak narod pravico do življenja. Zakaj če narod dopolnjuje družino in poedinca, ima pravico, da živi. Tudi družina ima pravico, da se ta studenec, iz katerega zajema, ohrani in narašča, zakaj brez njega družina ne more vršiti v polni meri svojih dolžnosti. Tudi poedinec se naravno more razvijati najbolje v ozračju in v kulturnem krogu lastnega naroda. Zato temeljni pravica naroda do življenja na naravnih pravicah družine in poedinca. Narodu ne daje pravic država, ampak narodne pravice izvirajo iz naravnih zakonov, ki so položeni v družino in v posameznega človeka. Kakor ima oseba pravico do življenja in kakor ima družina pravico do življenja, tako ima tudi narod podobno pravico. To je eden temeljnih naukov krščanstva o družbi in njenem življenju.

Če torej človek in družina nujno morata črpati sil iz naroda, imata poedinec in družina do naroda tudi svoje dolžnosti. Posameznik in družina morata svoj narod ljubiti, mu morata biti hvaležna za veliki sklad dobrin, ki jih jima narod nudi. Ljubezen do naroda je temeljna nramna dolžnost. Narod je mati, ki deli svoje dobrine vsem članom svoje družine.

Narod je nadalje srednik med družino in človeštvom. Na eni strani zbira narod iz svojega ljudstva in njegovih duševnih moči nove, posebne duševne vrednote in jih daje vsemu človeštvu. Na drugi strani pa se razlivajo iz človeštva preko naroda v družine one duševne dobrine, ki so vsečloveške važnosti.

Iz slednjega izhaja sila važno pravilo: Naravne pravice in dolžnosti vseh oseb na svetu so v jedru enake. Enake so v jedru tudi naravne pravice in dolžnosti vseh družin. Vse osebe in vse družine so navezane na jezik, kulturo in duha domačega naroda, vse črpajo iz morja narodne kulture. Torej imajo vsi narodi sveta, veliki in mali, mogočni in slabotni, narodi, ki imajo lastne države, pa tudi oni, ki žive skupno z drugimi narodi v enotni državi, da imajo vsi narodi in njih drobci, manjšine, naravno pravico, da žive in da

svobodno razvijajo lastni jezik in kulturo. To je naravna postava, ki jo je postavil Stvarnik in jo je potrdila Kristusova Cerkve.

Zato proglašamo kot člani vesoljne Cerkve v imenu krščanske pravičnosti, „ki daja vsakemu svoje“, in krščanske ljubezni, „ki objema vse narode“, da ima vsak narod temeljno pravico, da živi in se samostojno razvija. Zato proglašamo kot člani slovenskega naroda, da je ni sile na svetu, ki bi nam smela jemati našo ljubezen do naroda.

## Mir v Podonavju na vidiku.

Sporazum, ki sta ga sklenila in podpisala francoski zunanji minister Laval in šef italijanske vlade Mussolini, stoji v ospredju evropske politike. Ocenjujejo ga splošno kot velik korak k ozdravljenju Evrope in posebej Podonavja. Po 15 letih tihega in očitnega nasprotovanja sta se končno znašli evropski velesili — Francija in Italija — na enotni liniji.

Izhodišče za sporazum je bila Avstrija. V sporazumu priporočata obe velesile državam, naj sklenejo sporazum o nevmešavanju v medsebojne notranje zadeve. Države naj se medsebojno obvežejo, da ne bodo povzročile in ne podpirale nobene akcije, ki bi imela za cilj okrniti nedotakljivost državnega ozemlja ali bila naperjena proti političnemu ali socialnemu režimu katerekoli države-podpisnice. Predvsem naj bi tak sporazum sklenile Italija, Nemčija, Madžarska, Čehoslovaška, Jugoslavija in Avstrija. Temu sporazumu naj bi se pozneje pridružile še Francija, Poljska in Rumunija. Francija in Italija sta se hkrati zavezale, da bosta stopili v zvezo takoj, če bi bila ogrožena avstrijska samostojnost.

S tem je konec medsebojnega nasprotovanja dveh velesil, katerih politika je dalekosežnih posledic za vso Evropo in prav posebno za Podonavje. Medsebojni odnošaji dveh velikih narodov se bodo v bodoče ublažili in ni izključeno, da se bodo pod vplivom novega prijateljstva kmalu znašli državniki ostalih držav k pogovorom o nadaljnjih korakih za upostavitev mednarodne vzajemnosti.

**Dan glasovanja v Posaarju.** Že tri dni pred glasovanjem so bila prepovedana vsa zborovanja, na dan glasovanj pa je bila prepovedana vsaka propaganda. Meje so bile strogo zaprte, glasovalno ozemlje po mednarodnih četah zasedeno. Zadnji dan je izdalo Društvo narodov oklic na posaarsko prebivalstvo, naj ohrani v lastnem interesu mir in red med glasovanjem in naj z zaupanjem počaka na končnoveljavne sklepe Zveze narodov, ki bodo sklenjeni na podlagi glasovalnega izida. Dan glasovanja je v glavnem mirno potekel, varnostne čete so se polno uveljavile. Glasovanja se je udeležilo do 95 odstotkov vseh upravičenih, to je okoli 500.000 oseb. Predsedniki glasovalnih komisij so bili inozemci. Po sklepu glasovanja v posameznih krajih so mednarodne čete odpremile glasovalne žare v mesto Saarbrücken. Štetje glasov se je vršilo vpricho številnih navzočih zastopnikov evropskega časopisja. Podrobne številke glasovanja bodo znane šele v torek — po zaključku našega lista. Izvedenci cenijo, da je glasovalo za vrnitev k Nemčiji do 70 odstotkov in za ohranitev samostojnosti 30 odstotkov prebivalstva. Francoska vlada je že na dan glasovanja odredila, da je za vpotovanje v Francijo iz Posaarja potreben vizum. Francoske čete so že zasedle novo mejo med Nemčijo in Francijo. K glasovanju je še za-

Koncem minulega tedna so se sešli v Ljubljani ministri Male antante, da zavzamejo stališče k rimskemu sporazumu. O konferenci poroča beograjska „Avala“: Zunanji ministri držav Male antante so vzeli sporazum, ki sta ga dosegla Mussolini in Laval, z zadovoljenjem na znanje. Sporazum smatrajo za korak k organizaciji miru v Evropi. Sporazum bodo podpirali ministri z vsemi močmi in ga izvedli, obenem pa bodo varovali nacionalne in splošne interese svojih držav, katerih najzvestejša pobornica je vedno bila Mala antanta.

Ljubljanski „Slovenec“ je k rimski pogodbi in njeni vsebini sprožil vprašanje, ki je za narodne manjšine načelnega značaja in se glasi: Ali spada pod pojem „nevmešavanja“ v notranje zadeve druge države tudi vzdrževanje kulturnih stikov med narodnimi državami in njihovimi narodnimi manjšinami? Ali spada pod „vmešavanje“ pisanje o razmerah med narodnimi manjšinami in obstoj kulturnih manjšinskih društev v narodni državi? — Urednik „Slovenca“ je imel priliko, da je zastavil navedeno vprašanje v Ljubljani navzočemu predsedniku sveta Male zveze ministru Titulescu, ki je odgovoril sledeče: „Zaščita narodnih manjšin je mednarodnega značaja in ostane mednarodno vprašanje. Vprašanje zaščite narodnih manjšin ne more na noben način postati notranje vprašanje katerekoli države in torej tudi ne pade pod pojem „nevmešavanja“. Taisto je povdaril čehoslovaški punanji minister dr. Beneš ter potrdil jugoslovanski vladni predsednik dr. Jevtič.

nimiva izjava nemškega poslanika na Dunaju von Papena, ki se je nahajal v času glasovanja na svojem posestvu v bližini mesta Saarlouis. Poslanik je izjavil, da glasovanje odloča za ali proti miru v Evropi. Izid zna mnogo doprinesiti do izboljšanja odnošajev med Francijo in Nemčijo. Nemčija je zagotovila voditeljem pokreta za samostojnost Posaarja, da nikakor ne misli na maščevanje, marveč jih bo skušala pridobiti zase. — Na dan glasovanja se je vršilo zborovanje domovinske fronte v Lincu in Solnogradu. Zvezni kancler se je že v četrtek jasno izjavil za priključitev Posaarja k Nemčiji. Do demonstracij ni prišlo, če izvzamemo par kresov in „kljukastih ognjev“ v beljaški okolici. — Iz Saarbrückena se poroča: Od 528.005 oddanih veljavnih glasov je bilo za Nemčijo 477.119, za status quo (to se pravi za poznejšo priključitev k Nemčiji) 46.513 in za Francijo 2124. Za Nemčijo je torej glasovalo čez 90 odstotkov. V celi Nemčiji praznujejo današnji dan kot naroden praznik. Dopoldan je govoril Hitler v radio in se zahvalil Posaarcem v imenu naroda. Med drugim je omenil, da smatra srečen izid glasovanja kot začetek sprave v Evropi in podal izjavo, da po končani združitvi Posaarja z Nemčijo zadnja nima več teritorialnih zahtev do Francije.

**Sedaj gre za Nemčijo.** Četudi ob času — ko to pišemo — še niso znani podrobni podatki izida posaarskega glasovanja, je vendar že sedaj očitno, da bodo posvetile velesile — Anglija, Francija in Italija — svoje sile pritegnitvi Nemčije v Zvezo narodov. Pod vplivom Anglije je Francija priznala stanje nemške oborožitve in vztraja danes samo še na tem, da nudi Nemčija zadostna jamstva za ohranitev miru v Evropi. Trdijo v poučenih krogih, da odpotuje francoski zunanji minister Laval kmalu v London in da se od tam napoti v Nemčijo. Nemški vladni krogi nameri velesil niso nenaklonjeni.

**„Podonavski državniki se zberejo na Dunaju.“** Avstrijski zunanji minister je napovedal, da bo prva posledica rimskega sporazuma vrsta dvostranskih pogajanj med državami v Podonavju. Nato pa napoči čas, ko bo možen sestanek državnikov vseh podonavskih držav. Potrebno je — je nadaljeval — da pride do popolnega razčiščenja med Italijo in Jugoslavijo, med Madžarsko in njenimi tremi sosedami in končno med Nemčijo in Francijo. Potem sledi doba velikih posvetovanj in po sto letih zadnjega mednarodnega dunajskega kongresa bo spet Dunaj mesto mednarodnih pogajanj.

**Novo avstrijsko posojilo.** Finančni odbor Zveze narodov je pristal na razpis novega 100milijonskega notranjega posojila v naši državi. Denar je namenjen zaposlitvi brezposelnih. Vladni krogi na Dunaju računajo, da bo tako mogoče preskrbeti spet 50.000 brezposelnim delo za celo leto. Ugodni zaključek zadnjega notranjega posojila potrjuje upanje, da bo odziv prebivalstva za posojilo zadosten.

**V Rusiji straši lakota.** Iz večjih krajev Rusije poročajo o nastopajoči lakoti. Najhujše prizadeti so kraji, ki so bili nekoč žitnice vse Evrope. Lakoto spremljajo hude nadloge. Tako poročajo iz mesta Dnjestropetrovsk, da so z lakoto nastopile in poplavile mesto neverjetne množine podgan, ki ustrahujejo cele naselbine. Izgladovane požrešnice se v tisočih vsipajo v skladišča, kleti in zasebna stanovanja. Proti njim so poslali v boj posebne čete, opremljene s strupi, da jih pokončajo.

## Kako je pri nas?

Pismo iz Podjume.

Dobro je, da si v par vrsticah predočimo naš celeletni položaj in da o njem poučimo še naše sosede po Rožu, Zili in „gurah“. Podjuna baje šteje pretežni del koroških Slovencev in zato bo njen položaj in njen bodoči razvoj dosti pomemben in odločilen za razvoj slovenskega življa na Koroškem sploh.

Po razbitju političnih strank smo se Podjuncani oddahnili in za to veliko delo smo pokojnemu Dollfussu še danes iskreno hvaležni. To okoli volitev v občinski, deželni in državni zbor je postajala že kupčija, po tri in celo štiri stranke —

## PODLISTEK

Ksaver Meško:

### Na Poljani.

(12. nadaljevanje.)

Mož je prihajal domov pijan. Sprejemala ga je s potrpljenjem in z usmiljenjem, a molče. Zmerjal jo je, preklinjal je dan, ki se je zvezal ob njem z njo za življenje.

„Vem, marala me nisi nikoli. Preprost, preniček sem ti bil že od nekdanj. Odtod moja nesreča.“

Jokal je, ker je bil pijan. A ona je molčala. Vedela je, da čuti laž sam. Ljubila ga je le preveč. Pretesno, premočno je bila navezana nanj od trenutka, ko sta se srečala prvič. Odtod vsa njena nesreča.

Sedel je ob oknu, naslanjal se je na mizo z vsem gornjim telesom, ker bi padel sicer v pijanosti raz klop. Jokal je, da so slišali na cesto; solze so padale na mizo skoro curkoma.

„Vem, tudi otrok nisi marala. In čutili so, da je prazno in brez ljubezni tvoje srce, zato so šli. Ti si jih izpodila iz hiše. Odtod vsa moja bridkost.“

Zakričalo je v srcu, ker je zadel naravnost v srce. A molčala je... Saj ve za njeno ljubezen, saj pozna njene žrtve, a čuti greh na vesti, ker je odtujil s svojim pijančevanjem, s svojo sirovostjo otrokom rodni dom. Da bi si prevaral vest vsaj za hip, je vstal in je vrgel krivdo na njeno dušo, ki ni imela več mirne ure, odkar so odšli deca,

brezplačne seveda — smo šteli po mnogih hišah. Menili smo s političnimi strankami svobodo zdrave pameti in sodelovanje ljudstva na upravi dežele in države, doživeli pa smo kruto diktaturo navadnih številčnih večin. Tako je prišlo v nekaterih občinah do nevdržnega položaja, da smo mi plačevali davke in doklade, občino pa so upravljali ljudje, ki niso imeli nobenih obveznosti napram njej in deželi. Danes seveda moramo zopet gledati, kako se krčevito skuša polastiti vodstva v občinah peščica ljudi, ki so si nasilno prilastili legitimacijo neke posebne državljanske zvestobe in hočejo danes komandirati glede sestave novih občinskih odborov in raznih drugih zastopstev. Menimo, da je največja državljanska zvestoba v točnem plačevanju davkov in doklad. Pa poznamo kratkodobnost takih nezdravih pojavov in se ne razburjamo preveč. V jeseni ali prihodnji vigredi so menda stanovske volitve in tedaj pokažemo resnično ljudsko voljo. Vprašate, kako smo zadovoljni s sedanjimi stanovskimi organizacijami. Kjer jih vodijo domači, nesebični ljudje, uspevajo in imajo med nami odmeva dovolj, kjer pa jih vodijo tujci po jeziku in poslu, razumljivo zastajajo. Povdarjamo pa: nemški koledar in nemški tehnik Bauernbunda nam brez slovenskega dela nikakor nista povolji in ju bomo, če se glede tednika v kratkem ne preokrene, odločno zavrnil. Naše obrtništvo je v svoji obrtniški stanovski organizaciji — tako se zdi — pod nemškim varuštvom. Že smo zato sila radovedni na imenovane nove občinske odbore. Kot pri zadnjem ljudskem štetju prideta tudi tod pristranost in nepristanost polno do veljave. Najsvetlejša točka v dosedanem razvoju je menda ta, da se pod vplivom stanovske misli vrača v vse dobre podjunske družine — naj si so kmečke, obrtniške ali delavske — želja po slogi in stanovski skupnosti. Ta razvoj pospešuje nehoti tudi nasilno postopanje avstrijske fašistične organizacije.

V narodnem oziru ostajamo vztrajni in zvesti tudi zanaprej. Zvestobe materni govoric in narodnemu duhu ne prodajamo za noben denar in nobeno povišanje. Dobro je, da je v tem oziru vodilna danes naša mladina, ki je v svojem lepem idealizmu neizčrpiljiva. Z njo vred se le pre-dobro zavedamo, da pripade končno največja pravica in največja dolžnost vedno spet onim, ki so duševno najrazgibanejši in najgloblji. S posebnim veseljem beležimo pojav, da postaja versko življenje po naših župnijah spet pravo osrčje vsega narodnega življenja. Zato tudi ni slučaj, če s podvojenim veseljem segamo po lepim letošnjim Mohorjevih knjigah in če z radostjo pričakujemo naše glasilo koncem tedna. Prosvetne prireditve po naših odrh postajajo spet resnično narodne prireditve in najdejo med ljudstvom izreden odziv. Skoro bi stavili, da bi se v slučaju svobodnega glasovanja za ali proti sedanjemu šolskemu sistemu izjavila za reformo našega šolstva večina tudi naših nekoč ločenih bratov. Želji po znanju pismene slovenščine in dobrem razume-

sreča in tolažba njenega življenja... Iz njega vse njeno trpljenje, vsa nesreča brez mere in meje — a molčala je.

Iz zakristije je stopil kaplan, bled, izmučen in potr. Počasi je šel proti oltarju, počasi gor po stopnicah, tako počasi in s težavo skoro, kakor rajni župnik v zadnjih letih svoje starosti in onemoglosti. Obrnil se je proti ljudstvu in se je nagnil ob oltarjevo mizo, kakor bi se bal, da omahne. Molče je strmel nekaj hipov dol po cerkvi. Stotero oči se je vpiralo vanj plašno, v tesnobi in v pričakovanju. Grobna tišina je zavladala med množico.

„Njega, ki vas je vzgajil, ki vam je bil oče in brat in prijatelj, dobitnik in svetovalec, je odpoklical vsemogočni to noč...“

Tedaj je vstala ob oltarju, tik ob duhovniku, velika mračna prikazen. Rasla je nagloma, da je zastrla oltar, in so se videle luči kakor v megli. Razprostrla je roke kakor k blagoslovu; polagoma je stopala dol po stopnicah; počasi, s sklonjeno glavo je šla dol po cerkvi, držeč roke venomer rozprostrte čez vso množico, blagoslavljajoča jih s svojim blagoslovom. In vsaktero srce je začutilo hipoma grenki njen blagoslov in bridki njen delež, imenovan po nji sami: žalost.

Zganilo se je v cerkvi. Zastokali so poltihi, bolestni glasovi.

Duhovnik ob oltarju pa je gledal resno po cerkvi in je nadaljeval.

„... Spominjate se danes spet njegovih besed, govorenih iz ljubezni polnega srca. In vem, pokorni ste jim bili.“

vanju nemščine v govoru in pisavi gresta roko v roki.

V gospodarskem oziru pa imamo samo tožbe. Nizke cene živini in prašičem delajo težke skrbi gospodarjem, ponekod zbog denarne suše ne poznajo več soli, petrolejk in celo ne več vžigalic v gospodinjstvu. Morda delno upravičeni zavidamo naše gorjance, ki so dobili od države pocenjenega krušnega žita in jim sedaj obljubujejo še zastoj cement in denarne subvencije za njihove gnojnične naprave, mi pa naj si ob slabi lanske letini letos pritrugujemo že vsakdanji kruh. No, par vagonov bo ja za nas, pa kaj je to ob taki potrebi! Tistemu gospodarskemu modernizmu, ki se je pred desetletji hotel med nami uveljavljati, je menda odklenalo. Kmetija nam mora danes kriti večino naših glavnih potrebščin, potem šele prideta trg in njegov bori izkupiček. Lanske jeseni so se pojavile med nami tudi že spet terice in pravijo, da kurz pristnega domačega prta neprestano narašča na naši podjunski borzi. Bolj zadovoljni smo sedaj s posli — kolikor nam jih ni že požrla ta nenasitna blagajna — ker se bolj držijo družine in dela.

To so naše male in velike skrbi, naša bolj in naše veselje vsaj v glavnem. Sedaj pa se nam oglasite še vi po Rožu, „gurah“ in Zili, da spoznamo mi vaše težave in težkoče! Dobro se spoznajmo še tako, pa si bomo še boljši bratje in sestre kot doslej!

ča.

## DOMAČE NOVICE

### Pa je le prikašljala.

Je vendar resnica, da je vse okoli nas zavito v lepo belo obleko. Tako mirno je prišlo, zemlja je bila suha in koj sredi minulega tedna smo bili sredi zime in mraza. Prej pa je bilo, kot bi nas bila hotela mati-narava zanju opehariti, ko je pričarala med nas že prve pomladne znanilke — sredi decembra.

Čudno, komaj smo mi prispeli v zimo, že se vrstijo poročila o številnih sneženih metežih in izrednem zimskem mrazu iz drugih dežel. Posebno občutljivo je zima nastopila med brati na jugu. Poročajo nam o sneženih metežih v Sloveniji in Hrvaški, o naraščajoči burji in mrazu v Beogradu in Srbiji, tako da so bile za nekaj ponekod celo prekinjene železniške zveze. V severnih delih Nemčije so beležili minuli teden do 25 stopinj pod ničlo mraza, na Ogrskem so mnoge ceste vsled previsokega snega zaprte. Istočasno pa baje v Ameriki kopni led na rekah in jezerih in liže sonce sneg višje v gorovju. New York, to bajno mesto nebotičnikov in raj raznih mogočnih — samo ne treh — le denarnih kraljev, je zavil v gosto meglo, da so videti vrhovi njegovih palač kot otoki sredi oceana megle. Pa o vsem tem nam bo o priliki naš vrli ameriški sotrudnik gotovo še kaj več povedal.

Niže nad množico je povsila žalost mračne roke; obilneje je lil njen blagoslov v srca. Zadržtela so stotera in tisočera še nemirneje, ker je zaklicalo v njih jasno in glasno: „Nismo!“

Ob stranskem oltarju je zaječal bolesten ženski glas. Mati žalosti, kovačica, je udarila s čelom ob stopnice pred Materjo sedem žalosti in je zavpila v obupni bolesti. Spomnila se je, kako je prišel župnik v nedeljo pred odhodom Minkinim dol po cesti. Vedela je, skrb in ljubezen očetova sta ga privedli na njen dom.

„Ali res odhajaš, Minka?“

„Seve grem. Kaj pa naj doma?“

Smehljal je sijal iz njenih oči, iz oči župnikovih je gledala žalost.

„Minka, dete, ti vidiš le eno stran kažipota v tujino. Pisano je na nji: „V veselje!“ — A poglej še drugo stran — kaj je pisano na nji? — „V žalost in v pogubljenje“...“

Nevoljna je odkimala.

„Odhajaš smeje, glej, da se ne vrneš jokaje. Bog s teboj na tvojih potih.“

Spomnila se je kovačica in je sklonila bolno glavo na mrzli kamen stopnic in je zaječala in zaplakala.

„Ni mu bila pokorna, nesrečnica!“

„... Videli ste njegovo ljubezen, gorečo za vas, žrtvujočo se za vas; videli njegov trud, vam posvečen vse dolgo življenje. In vem, bili ste mu hvaležni.“

„Nismo!“ je zavpilo spet v stoterih srcih. Še niže je povsila žalost blagoslavljajoče roke, še obilneje je lil grenki njen blagoslov.

(Dalje sledi.)

Naši gospodarji so se oddahnili. Ponekod bo nekaj vožnje in par šilingov borega zaslužka, polja in travniki bodo lažje prezimovali, lahko se bo lotiti dela pri domu, no in — naše ženkice sedaj ne bodo več godrnjale. V mestih bo kidanja in spravljanja za tisoče brezposelnih, oživel bo zdravi zimski šport z dilcami in drsalkami, kratko: lepa je pa le pokašljujoča starikava mamica zima. ... br.

**Letošnje leto je posebno leto.** Že to z zimo ni bilo nekaj v redu. Sedaj pa nam poročajo zvezdoslovci, da bo v novem letu mnogo sončnih in luninih mrkov. 19. januarja mrkna luna, 3. februarja sonce, 30. junija zopet sonce, 16. julija luna, 30. julija zopet sonce in 25. decembra še enkrat sonce. Sončnih in luninih mrkov pri nas ne bomo videli, deloma viden bo le lunin mrk 19. t. m. Tudi to z mrki nam nikakor ne ugaja v letošnjem letu.

**Koroška je dežela „zlata“.** Nekoč so v Visokih Turah kopali zlato in ga prodajali daleč naokoli. Tisoče „zlatih“ knapov je pri tem živelo. V starodavnem mestecu Gmünd — staroslovensko ime zanj je menda Sovodje — je bil sedež najvišje avstrijske rudarske oblasti, selišča to- in onstran gorovja so bila premožna. Šele po odkritju Amerike in njenih velikih zlatih zakladov je postalo kopanje zlata v severnih koroških gorah nedonosno in so ga opustili. Neovirano so prodirali ledeniki v dolino in pokrili zadnje zlate rudokope. Pred par desetletji šele pa so opustili zadnji rudnik. Avstralsko in južno-ameriško zlato obvlada danes svetovni trg. Narava pa je dala naši ubogi, hriboviti deželi še drugo „zlato“: vodno moč in les. Menda je ni v Srednji Evropi dežele, ki bi razpolagala s tolikimi rezervami vodne sile. Le na Švedskem in Finskem pokrivajo gozdovi razmerno večjo površino zemlje kot v naši državi. In lesna kriza pa ne more ostati trajna. Prorokujejo, da nekoč spet preide težišče življenja in gospodarjenja v gore in gozdove — tudi v deželi.

**Z dežele.** („Koroški Slovenec.“) Ljudje se za svoje glasilo zanimajo. Ko pride petek in sobota, vprašujejo: Ali je novi „Slovenec“ že prišel. Zadnjič dvakrat ni bil pravočasen, pa so — kot je pravil poštni uradnik — trumoma hodili ljudje na pošto vpraševati, zakaj ne dajo „Slovenca“ ven. Tokrat pa so bili vzrok le prazniki in ne pošta. List je res zaželen in težko pričakovani. Je nekaka tedenska pošta nas Slovencev ob Dravi, Rožu in Zili, naša vez in paša. V soboto zvečer ga berejo istočasno družine v Žvabeku in v skrajnem Brdu. Za vsakega je v njem nekaj. Mladini pobude, radovednežem novic, ukaželjnima pa uvoznike in poučne članke. Na skromnih štirih straneh prinaša v pestri in užitni obliki vse najnovejša in najvažnejša. Dobro stori, kdor list shranjuje leto za letom, ker mu bo več kot cele knjige. Zato pa je naloga njegovih prijateljev, da mu pridobivamo novih naročnikov in sotrudnikov. Da bosta še z nami zadovoljna urednik in upravnik. L. P.

**Blače na Zili.** (Kralji pojò.) Toliko pevskih zborov in zborčkov, kakor na naši vasi k sv. Trem Kraljem, pa gotovo nikjer ni. Seve, vas samo ena, hiša pri hiši, petsto ljudi in vse na ravnem. Kakor hitro odzvojni mežnar vešpero ob treh poldne, že letijo prvi trije kralji, fantički v petem in šestem letu, od hiše do hiše. Za njimi šolarji iz prvega in drugega razreda. V večernih urah zopet drugi iz zimske šole. V poznih večernih urah pa noter skoro do jutra odrastli — kralji. Ko zadoni iz turna juternica, utihne vse. Vsi kralji so v orientalskih belih haljah in imajo pozlačene sablje v rokah. Vodi jih črni zvezdonosec. Sem in tja korakajo po vežah in sobah, dvigajo sablje in pojejo: Zdaj so prišli — kralji triji — Gašpar, Melhijor in Bovtižar. — Vsi so prinesli oferja — mire, kadila, zlata. — Nam je Detece rojeno — Kralja nebeškega. — Melodija je jako pestra, skokoma se vije gor in dol po vokalih v verzih. Odrastli pojejo v kvartetu, malčki v duetu. Pred tisoč leti so jo že peli stari Slovani. To je pač prava domača liturgija in bi bilo želeto, da se ohrani vsepovsod po naših vaseh.

**Železna Kapla.** (Gospodarsko.) Gospodarska druga dobi v kratkem dva vagona rži iz akcije gorskim kmetom in jo bo oddajala po 24 g kg. Kmetje naj se javijo z gotovino pravočasno v zadruzi. — Na sv. Tri Kralje je imelo čebelarstvo društvo svoj redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo lepo število čebelarjev. Pri volitvah je bil potrjen stari odbor in ga tvorijo posestniki Franc Prušnik, Luka Kogoj, Karl Rigelnik, Peter Piskernik, Boltežar Jože in Franc Oraže. Sledilo je poročilo o delovanju društva in deželne zveze

in nato govor o čebelarstvih skrbeh spomladi ter končno o razvoju in boleznih čebel. Govorniki so želi priznanje za poljudna izvajanja. Prihodnji čebelarstvi sestanek bo na praznik sv. Jožefa. — Snega smo veseli in nas je odrešil velike skrbi. Dobri saninec omogoča lahko vožnjo do kolodvo- ra ali reberške tovarne, kamor vozimo svoj les. Nekaj bo spet gotovine, seve samo za najnujnejše izdatke.

**Št. Ilj ob Dravi.** (To in ono.) Zdi se nam, da je zadnji čas pri nas nekam bolj prijetno in domače, a le slutimo, kje bi bil pravi vzrok. Lepo smo obhajali božične praznike, menda ga ni bilo v fari, ki bi v teh velikih dneh ne videl božjega hrama. Iznenadili so nas k letošnjim praznikom predvsem naši vrli cerkveni pevci, ki so izlili v božično pesem toliko svoje tople duše. V novo leto smo šli sicer brez običajnega hrušča in trušča in nam je tako vsem prav dopadlo. — Več smrtnih slučajev beležimo. Še v starem letu sta umrli 85letna Frančiška Hafner, pd. Plajarca na Klopcah, in komaj 14letna Čudnikova Ivanka. Mati Plajarca je bila rodod iz štebenske fare, zbog svoje vernosti in zavednosti je uživala mnogo spoštovanja. Prvi v novem letu pa je po nesrečnem slučaju umrl dvainpolletni Mirkej Ramuš, pd. Tomažev v Pulpačah. Na vas je šel mali po južini in ko se proti večeru ni vrnil, so ga zaskrbljeni stariši iskali v vsej okolici. Našli so nesrečnega malčka v sosedovi gnojnični jami. Črez je hotel, pa trhla deska je popustila. Gospodarji, zavarujte svoje gnojnične jame! — Našim rajnim mir in pokoj!

**Julij Maggi, družba z o. z., Dunaj—Bregenz,** daja na trg zopet dve sorti juh: grah s sagom in zdob z zelenjadjo. Obe sorti sta vsled izvrstne kakovosti enakovredni z drugimi Maggijevimi juhami. So tudi poceni. En zavojček za dva kroznika stane samo 20 grošev. Maggijeve juhe so zato dostopne tudi najskromnejši denarnici. 4

**Bistrica v Rožu.** Ustrelil se je pri nas dne 7. t. m. nek vojak, član Heimatschutza. Menda ga je gnala v smrt neozdravljiva bolezen. Bil je rodod Nemeč iz krške doline. Nedavno smo pokopali Ivana Jesenko, pd. Hanjžija v Zgornjih krajih. V najlepši moški dobi je bil, čisljan kot priden gospodar in zaveden sin slovenske matere. Naj počiva v pokoju, ostalim naše sožalje!

**Drobiz.** Do konca minulega leta je bilo v državi rešenih 10.132 prošenj za razdolžitve gorskih kmetov in za to izdanih 7½ milijona šilingov. Do konca februarja bo rešenih nadaljnih 8000. — Bivši vojaki, odlikovani z malo srebrno kolajno, dobijo po sklepu vlade letno doklado 14 šil., začeni z letošnjim letom. — V deželi krožijo ponarejeni novci za 1 šil. Komur pride tak denar v roke, naj takoj naznani varnostni oblasti. — V zimski sezoni vozi v Rož poseben športni vlak in sicer ob 16.15 iz Celovca in ob 17.05 iz Področice nazaj v Celovec. — Pred dunajskim sodiščem sta stala te dni moža, ki sta v juliju hotela v Vrbi ugrabiti zveznega predsednika Miklasa. Dr. Ott je bil obsojen na dosmrtno, njegov brat inž. Ott na 10 let težke ječe. — Pred meseci je bil izveden vlom v poštni urad v Št. Jakob v Rožu. Vlomilca Wenninger in Kaiser sta bila sedaj obsojena na 5 oz. 6 let težke ječe. — Med polnočnico so neznanzi vlomili v župnišče v Št. Petru na Vašinjah ter župniku in organistu odnesli precej perila in obleke. Denarja k sreči niso našli. — Celovski „lendkanal“ je zamrznil in je sedaj poln mladega in starega drobiza. — Še eno zanimivost: V Galiciji se je vršila pred tedni šolska božičnica, ki jo je omogočila Südmarka. Na njej je govoril ravnatelj Krainz o božičku-Südmarki. (!)

## NAŠA PROSVETA

### Novo vas hočemo!

Z zanimanjem sem bral v prosvetnem kotičku našega lista prispevek „Verujte z nami še vi!“ in dovolite mi, da dodam še svoje misli:

Kot mora je težila našo vas in faro vsa razprtija, nesloga in needinost, prinešena k nam od drugod. Razdejani in raztrgani smo umirali in še umirajoči zabavljali in kritikovali. Pa zdi se, da se odpira naši vasi in njenemu življenju nova doba, nositeljica te dobe pa bo postala naša mladina, ki je šla skozi dobro šolo svojih vzornih očetov in zlatih mater.

Padajo strti v prah stari maliki. Nič ni več rod na vasi tako zamaknjen v zlatega boga, ki mu pravimo denar. Želja po udobnem, brezskrbnem življenju se umika zavesti, da je vse žitje in bitje na tem svetu velika in resna zadeva, katere se ne ubrani ne bogatin in ne ubogi — vsaj ne v

zadnjih urah. Kljub vabam in nakanam je ostalo ljudstvo v jedru vsaj nepokvarjeno ter je ohranilo vero v lepe in visoke življenske cilje. Danes bi bilo treba v sleherni vasi in fari le še zmožnih in pridnih delavcev, ki bi polno zaverovali v dobro jedro vsega rodu in bi iz te svoje vere gradili novo vas in novo župnijo.

Za nič več in nič manj ne gre ko za novo vas in novo faro! Zopet mora pri nas na vasi in v fari vstati nova skupnost, novo občestvo, da bomo vsi le družina bratov in sester. Naša vas bodi spet družina bratov in sester, ki se medsebojno podpirajo v boli in veselju, v delu in molitvi, v kulturnem in gospodarskem življenju. Kako prazni so vsi dosedanji prepriki okoli političnih nazaranj, osebnih predsodkov, gospodarskih in drugih malenkosti, ki že desetletja trgajo in podirajo naše vasi! Odtehta jih ena sama velikodušna oseba, ki zamore objeti vso veličino skupnega, občestvenega življenja in hotenja v vasi in fari.

Novo vas hočemo, fatnje in dekleta! Brez rudečih, rujavih in črnih vaščanov, brez gospodarskega in socialnega opredeljevanja, brez pretirane nacionalizma a tudi brez porazne narodne brezbriznosti. Hočemo domačo vas, ki bo kot mati svojim otrokom pravična in dobra. Vas hočemo, v kateri bomo kot družina rastli vsi brez izjeme k polnosti srca in duha.

Fant iz naše vasi.

**Težave so okoli izposojevanja iger.** Še premalo smo v naši prosveti disciplinirani, da bi nepozvani vračali v centrali izposojene igre. In bolj bi morali misliti na društva, katera želijo igre, ki ležijo morda pri drugih zaprašene. Zato pozivamo in prosimo vsa društva: vrnite izposojene igre in pošljite centrali tudi druge odvišne igrokaze, da bo zamogla postreči še ostalim društvom! Iz prosvetne pisarne.

**Škofiče ob jezeru.** (Igra.) V nedeljo 20. t. m. priredi „Edinost“ ob ½3. uri pop. v svoji dvorani poleg Krištofa lepo igro „Fernando, strah Asturije“. Sodelujejo pevci. Vabi odbor.

**Šmihel pri Pliberku.** (Iz prosvetnega življenja.) S krampom smo zagnali v zemljo in hočemo, da jo ob času razkopljemo in zrahljamo vso — za setev in žetev. Dne 16. p. m. smo imeli prvi sestanek letošnje sezone. Uvodno nam je zaigral naš tamburaški orkester par domačih melodij. Sledil je nadvse zanimivi govor g. Kummerja o gospodarjenju naših pradedov, iz katerega smo ponesli veliki razvoj, ki se je izvršil na gospodarskem polju v zadnjem stoletju. Drugi govornik g. Vinko Pečnik pa nam je razložil senčne strani modernega gospodarstva na deželi. Uspeli sestanek so zaključili tamburaši. — Drugi društveni sestanek je sledil 13. t. m. z dvema govornoma „Dekle in rožmarin“ (gdčna Hartmannova) in „Fant in pesem na vasi“ (g. Kropivnik). Sodeloval je „Korotan“ in citrašinje. Uspel je enako dobro kot prvi. — Na Štefanovo pa smo priredili igro „Vrnitev“. Pred igro je društveni predsednik Ivane Pečnik govoril o božični misli, ki naj vodi poedinčevu in narodno borbo za življenje. Igra je povoljno izpadla, njena lepa božična vsebina je marsikoga ganila do solz. Odmore so izpolnili naši neumorni tamburaši pod vodstvom g. Mišica in želi polno priznanje prisotnega občinstva.

**Kotmara vas.** (Igra.) Na praznik Treh kraljev so „Gorjanci“ priredili pri Ilnu na vasi prav lepo uspelo prireditve. Udeležba je bila izredna, mnogo ljudi je moralo oditi brez vstopnice vsled prenatrpano polne dvorane. Po pozdravnih besedah predsednikovih je nastopil domači zbor pod vodstvom g. Lampichlerja ter brezhibno odpel par domačih pesmi. Sledili sta dve deklamaciji in nato solospeva „Slepec“ (Gvažarjev Hanzej) in „Ciganka“ (Boštjanova Ivanka). Igra „Dve nevesti“ je izpadla kljub trem novincem na odru v splošno zadovoljnost. Videlo se je, da jo je večša režiserjeva roka dobro izpilila. Z igralci vred zasluži režiser polno priznanje. Po prireditvi se je razvila družabna zabava. Veselo igro nameravajo Gorjanci na splošno željo v pustu ponoviti.

## GOSPODARSKI VESTNIK

**O čiščenju travnikov v ugodni zimi.** Z našimi travniki se ne smemo preveč hvaliti, kajti pridelki na njih so večinoma skromni. Temu ni kriva samo slaba zemlja, ampak tudi slabo oskrbovanje. Mnogokrat strada živina, četudi bi bilo dovolj travišč. Tako imamo pri nas travnike, obraščene z neplodnim drevjem in grmovjem, na travnikih leži kamenje razmetano ali štrli iz zemlje. Očistimo travnike nepotrebne drevja, da ne bo delalo

sence travam in jim jemalo hrano in prostor. Nepotrebno drevje in grmovje izrujmo s koreninami vred, da ne požene na novo, izkopane luknje pa napolnimo z zemljo. Mnogo škoduje našim travnikom plevel, ki ne jemlje samo hrano in prostor travam, ampak dela tudi krmo slabo, često naravnost škodljivo. Trebljenje travnikov zahteva seveda mnogo časa in tudi več delavcev. Zato naj se gospodar odloči, da bo v enem letu otrebil, očistil in uredil samo gotov del travnika in da bo delal samo v ugodnem času in s svojo družino. Kmalu bodo njegovi travniki očiščeni in rodovitni in ne bo se mu treba bati suhih let, ker bo imel dovolj sena iz prejšnjih dobrih košenj.

**Kako napredujejo sadjarji drugod.** Pameten gospodar primerja svoje gospodarstvo s sosednjim in se vedno spet samo uči. Kako je s sadjarstvom v inozemstvu? Ameriški sadjarji menda prednjačijo v svetu. Na stotine vagonov modre galice, drevesnega karbolineja in še mnogo drugih sredstev porabijo v svojih sadovnjakih. Zato je tudi kakovost njihovega sadja skoro nedosegljiva. Sploh prekomorsko sadje počasi izpodrija evropsko blago. V Evropi je glede sadja najnaprednejša Anglija, kjer najdeš povečini le še pritično sadno drevje, ki rodi bolj redno in so sadovi debelejši in boljše. Z Anglijo tekmujejo Francija, Nemčija in Italija, ki izvažajo na tisoče vagonov letno. Napredek se giblje v dveh smerih. Predvsem hočejo povsod povečati pridelek do skrajne možnosti. V te svrhe se širijo drevesnice, ki naj preskrbujejo potrebni naraščaj. Zasajajo se vsi količkaj primerni koščki zemlje, stari sadovnjaki se preurejajo, da se dvigne njihov pridelek, zlasti pa redna rodovitnost. Istočasno skušajo doseči izboljšanje kakovosti, da je sadje enotno in njegova zunanost neoporečena. To dosežajo z obdelovanjem sadnega drevja, z rednim gnojenjem in posebno s smotnim zatiranjem sadnih zajedavcev. Do popolnosti se razvija tudi tehnika v pripravi sadja za trg. — In mi? Hočemo res zaostajati?

**Kako še skrbimo za sadje.** Narava sama je ustvarila sadnemu drevju najboljšo obrambo proti raznim zajedavcem in škodljivcem. To so ptice, te drobne naše spremljevalke po sadovnjakih. Nek preudaren gospodar je dejal, da ceni tovrstno obrambo sadnega drevja višje kot razna škropljenja in obiranja. Žal pa so te kmetove pomočnice ogrožene v svojem obstoju, posebno usodne so zanje hude zime s svojim mrazom in nastopajočo lakoto. Zato, sadjarji, dajte v zimi vašim pomočnicam primerne hrane. Najboljša krma za ptice je oljnato zrnje in mast. V ponvi raztopimo nekaj mesenega loja in stresimo vanj mešanico raznih semen. Ta mešanica naj se strdi, nakar je zdrava in izdatna hrana ptičjemu rodu. Krmiti moramo redno in s pritiskajočim mrazom obilno, da se ptice ne privadijo najprej na udobno življenje, ob pravi sili pa ostanejo na cedilu. Tako zapeljane živalice največkrat žalostno poginejo od glada. Sebi prepuščene pa bi se najbrže še rešile.

**Najodličnejša lastnost v gospodinjstvu.** Družina je majhen svet zase. Kar naj bi od velikega sveta v največji meri posnemala, je — red. Gospodinja naj ve, da je vzdrževanje reda v hiši in pri hiši njena največja naloga. Vsaka reč pri hiši imej svoje mesto, vse v sobah, veži, kuhinji, ob in v hlevu bodi razvrščeno tako, da je na najprimernejšem prostoru. Red se v gospodinjstvu dobro izplača. Z njim si gospodinja prihrani časa in nevolje, družina pa se privadi najlepše življenske lastnosti: življenskega reda. Tudi življenje doma bodi redno in točno. Vstajanje, delo, jed in počitek, vse bodi ob določenem času. Kjer vlada red, tam se naseli mir, veselje, sreča in blaginja. Kjer pa je nered, tja sili nemir, nesreča in uboštvo.

**Celovški trg** minulega tedna: Pšenica 40—42, rž 30—32, ječmen 22—26, oves 20—21, ajda 22 do 24, koruza 18—22, grah 80—1.—, leča 80—1.—, fižol 35—50, krompir 12—15, sladko seno 7—10, kislo in slama 6—7, zelje 40, repa 20—30, goveja mast 4.—, čajno maslo 3.60—4.50, sirovo maslo 3.— do 4.—, prekajena slanina 4.—, svinjska mast 2.40—2.80, smetana sladka 2.40 do 4.—, kislja 2.40, jajca 14—15, kokoši 3.— do 4.—, race 4.— do 5.— šil. za komad.

**Inserirajte v „Koroškem Slovencu“!**

## ZANIMIVOSTI

### Pri najvišjih Slovencih.

Rev. G. M. Trunk.

To je ena zgodbica o „jako došlo, tako prošlo“, na stotine jih je, dasi ne v tolikem obsegu in tako dramatičnih in žalostnih. Tudi nekaj slovenskih je med žaloigrami v Leadvillu.

Pa ni vse „došlo, prošlo“.

V isti dobi, ko so prihajali iz vseh krajev trumoma, je prišel tudi neki nemški Jud, pravi „Pinkeľjud“, s culico in suh ko cerkvena miš. „Olte Hojsen“ stare hlače je prodajal v malem kotu. Pa je bil pač Jud. Cent za centom je spravljaj, ko so drugi razmetavali tisočake, ako jih je kramp dal. Vsem kramp ni dal, ki so ga gonili, treba pa je bilo jesti in obleke. Prihajali so k Judu, in Jud je sicer dal, ako je le kazalo, pa tudi prijel ko klešče, kjer je bilo kaj. Vse so zastavljali za kruh, končno tudi rudnik, saj ni bilo nič, ali niti za kruh. Jud pa je le prijel tudi za tak prazen rudnik, in ga končno vsega vzel, lastniki so kopali tam za dnevno plačo, da je bilo za kruh. Bilo je to tik za mestom. Kar se raznese glas, da so zadeli na neizmerna skladišča skoroda samega srebra; tedaj je bilo srebro enakovredno z zlatom. In tam je tudi ta Jud imel svoje majne, več jih je bilo, ne le ena, in Judu so se vsipali milijoni. Pa ni znorel ali zbesnel radi tolikih in nešteti milijonov. Jud je Jud. Zopet je skrbno spravljaj zdaj milijone, kakor prej cente, kupil to, kupil ono, odprl topilnico, eno, dve, tu, tam in ta Jud Guggenheim je bil v kratkem multimilijonar in njegova družina je še, in topilnica tu, kjer je mnogo Slovencev delalo in umrlo in še jih nekaj dela, je njegova.

To je zopet povsem resnična zgodba, ne bajka, kako je došlo, pa ni prošlo, ker je bila zadaj judovska prebrisana, rečimo lahko, pametna glava. Tudi takih pametnih glav je bilo nekaj, dasiravno morda ni bilo milijonov.

Zlato ni edino. Srebro nima vrednosti in vse je pod vodo. Vseh rudnin je devet. Preračunali so, da je samole iz Leadvilla prišlo dozdej nad pol milijarde dolarjev iz rudnikov. Bilo je tu žrelo vulkana in rudnine so se nabrale po plinih. Zato tudi zlato ni v žilah, ampak bolj prosto, kakor v kakih dimnikih, ki so se pa zopet podirali, da je padlo nekaj sem, nekaj tja; zato je tudi iskanje muhasto, lahko kdo išče in išče, pa ni nič, drugi pa samole udari, pa je. Zdej šteje le zlato in še tega mora biti precej na kupu, da se izplača, nekake smeti je dosti, pa ne kaže spravljati. Slovenci in Slovani so prišli šele, ko je bila lastnina že vsa v drugih rokah, in razen ene izjeme, so služili kot navadni rudarji, nekaj kot neki najemniki, in tako je še zdaj. Kakih slovenskih milijonov pri vseh mnogih milijonih nikoli ni bilo, bilo pa je za kruh, in je še. Zlato je kakih tisoč čevljev višje nad mestom v rudnikih na Johnyhillu. Prej je tam stanovalo nekaj Slovencev, zdaj jih ni, vsi so tukaj, v avtomobilih le hodijo gor na delo, ako ga dobijo. Pravijo, da imajo neki ljudje „pesjo srečo“ ali pa nos lovskega psa, da nekako vse obvoajo. Kak tak bi še danes lahko tu postal milijonar, ako bi zadel ali obvohal, kje je zlato, ko ga je še dosti. Ako je še tam onkraj luže, ga pa ne spustijo sem, in kar jih je tukaj, so brez take „pesje sreče“ in brez takega nosu. Sicer je pa z zlatom oziroma z denarjem od zlata, tako, tako, tako. Nekako najemniki v rudniku (lisarji — leasers) delajo bolj na lastno roko in lastni riziko. Zgodi se in se je zgodilo, da je kdo imel malo „pesje“ sreče, zagnal je s krampom in bilo je dost, petnajst, dvajset tisočakov, dasi ne milijonov, kar je tudi precej. Ampak saj veste, kako je pogostoma pri taki sreči. Žena nekega takega „srečnika“ je naročila, ko je kramp dal do 15.000, kar 40 svilnatih oblek, jaz imam po osmih letih še isti avtomobil, je eleganten, da se lahko kak minister vozi v njem, drugi so v tej dobi pobili že tri, štiri in še več enako elegantnih avtomobilov. Ko pride denar, bi ga bilo treba še več, kar na sebi ni nič napačnega, „lisajo“ dalje in dalje, pa ni več „sreče“ in vse gre za lisanje, in žep, ki se je napolnil, je zopet prazen in suh. Dalje tista človeška strast, igra, gemblanje pravijo. Morda danes ni več poleg kart revolverja, kakor nekaj, ampak „kakor došlo, tako prošlo“ je še danes na redu, in dobil je kdo do deset tisoč in več, pa jih je vse izgubil v eni noči, in zopet je suša. Posamezni slučajji so, prej jih je bilo še več. Dalje je tu v Ameriki na tisoče ljudi v ve-

likih mestih, ki se vozijo v najbolj elegantnih avtomobilih, pa so grozni faloti in goljufi. Ako je kdo dobil par tisočakov, ti faloti takoj zavohajo in pridejo z najsičajnejšimi ponudbami, kako bi se v kratkem zaslužilo kar na cente denarja in lahko zaslužilo. Vse je v redu, nobena oblast jim ne more do živega, pa je le navadna goljufija; o-goljufajo za milijone, ako le morejo. Navadno so to Judje, ki imajo posebne šole za goljufanje, na stotisoče dolarjev je šlo v žepe tem judovskim falotom samole tu v Leadvillu slovenskega denarja. Strahovite vsote so šle, ko so ljudje „nalagali“ denar v starem kraju, in je vojna vse vzela. Nalagajo v banke, pa banka skrahira, vse gre, do-povedati si pa ne dajo, niti danes. Tu so prizadeti taki, ki so delali le za dnevne plače, pa so si je nekaj prihranili. Došlo, prošlo. (Nadalje sledi.)

**Skrivnostni otok.** V letonskem jezeru Iflungu se nahaja otok, katerega obdaja tamošnje ljudstvo s čarom najraznovrstnejših pravljic. Otok se pojavljuje na površju jezera v prvi topli pomladni noči, zeleni in poganja čez poletje, v prvi mrzli jesenski noči pa ga spet požre globina. Kmetje, ki kosijo na otoku sočno travo, se zavarujejo pred skrivnostnim prokletstvom, ki teži na čudnem otoku, z amuleti. V letošnji jeseni pa je obiskal čudni otok nek naravoslovec iz Rige. Z vrtnanjem in opazovanjem je dognal, da sestoji otok iz nebroja morskih rastlinic, ki so se sprijele v trdo snov in tvorijo dva metra debelo „zemljsko plast“. Rastoče rastlinice izdihavajo neke pline, ki se nabirajo pod otokom in ga dvignejo do površja. Ob mrazu plini pojemajo in otok se spet pogrezne.

**Angleži delajo testamente.** Časnikarji londonskega mesta si belijo glave, zakaj Angleži ob koncu starega leta tako hitijo s sestavljanjem svojih oporok. Do 500 tedensko jih zabeležijo na pristojnem londonskem uradu. Pisane so često na navadnih koščkih papirja ali celo na svilenem papirju. Pred tedni so na željo prebrali nekemu mlademu možu oporoko njegovega očeta. V njej mu je oče zapustil samo star izvod sv. pisma. Nevoljen je mladi mož kljub uradnikovim opominom zavrnil knjigo s pripombo, da jo daruje ubogim. Uradnik je nato knjigo pregledal in našel med dvema zalepljenima listoma 5000 funtov šterlingov. Ubožci so obogateli za celih 130.000 šil, mladi mož pa je ostal prazen.

**Nekaj o prebiranju časopisja.** Na Dunaju je izšla pred kratkim mala brošurica z napisom „O bralcih časopisja“. V njej navaja pisatelj, kako in kaj berejo časopisje. Od 200 vprašanih izobražencev je navedlo 142, da berejo najraje domače novice, 138 poročila o prireditvah, kinu in gledališču, 105 uvodnike in politične novice, 80 povesti in razne zanimivosti. Delavci se zanimajo največ za poučne in domače novice ter drobiž, komaj tretjina posveča pažnjo političnemu. Brezposelniki se bavijo najprej z oglasi, iščejo nato v časopisju druge neposredne koristi in ob brezuspešnosti jih neprebrane odlagajo. Ženske berejo liste v veliki večini zato, da se zabavajo in kratkočasijo, le nezadostno število išče v časopisju tudi izobrazbe. Pisatelj omenjene brošure dostavlja: Listi, ki hočejo zadostiti željam vseh bralcev in ki hočejo biti hkrati voditelji in vzgojitelji, se ne smejo do-cela pokoriti „diktaturi bralcev“, ker je enotne sploh ni.

**Orjaško francosko letalo.** Ravnokar so spustili v Marseilleu v morje orjaško vodno letalo. Razdalje od enega konca njegovih kril do drugega znaša 35 m, njegova dolžina 20 in višina 8 metrov. Ima tri velike motorje s skupno močjo 750 konjskih sil ter tehta 13.800 kg. V njem je prostora za 23 oseb in za 800 kg tovornega blaga.

**Ženske vedno več kadijo,** tako so dognali v Angliji. Tam vidiš po restavracijah, železnicah in drugih lokalih vedno več pušičih dam in gospodičen. Sličen pojav so zabeležili v Ameriki, kjer od 40 milijonov žen in deklet Zedinjenih držav strastno kadi celih 14 milijonov. V Italiji je bilo kajenje žensk še nedavno nekaj nenavadnega, danes pa smatrajo Italijanke kajenje za nekaj nenadomestljivega. — No, še med našim ženstvom bi bilo treba te potrate!

**Manjši posestnik** sprejme 15—16 let starega fanta v službo. Naslov pove „Kmečka zveza“.



**Umetne oči**

izgotavljamo po naravi za naše bolnike  
F. Ad. Müller Söhne, Wiesbaden, v Celovcu, Hotel Sandwirt 26. in 27. januarja